

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра галузевого перекладу та іноземних мов

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ (НА МАТЕРІАЛІ МІЖНАРОДНОГО СТАНДАРТУ З АУДИТУ)

Виконала здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти групи 6ФП
спеціальності 035 «Філологія»
освітньо-професійної програми
«Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»
Пінчук Т.А.

Керівник: к. філол. н., доцент Лебедева А.В.

Хмельницький – 2024 р.

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра галузевого перекладу та іноземних мов
Освітній рівень другий (магістерський)
Спеціальність 035 «Філологія»
Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»-
Освітньо-професійна програма: Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри

к. філол. н., доцент

Аеліта ЛЕБЕДЄВА

“25” січня 2024 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Пінчук Тетяні Анатоліївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Мовностилістичні та перекладацькі особливості текстів нормативних документів (на матеріалі міжнародного стандарту аудиту).
керівник роботи Лебедева Аеліта Володимирівна, к. філол. н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказами закладу вищої освіти від «19» 10 2023 року № 565-с та «25» 09 2024 року № 501-с.

2. Строк подання студентом роботи 19.12.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: Об'єктом дослідження є процеси перекладу та адаптації міжнародного стандарту з аудиту для його застосування в україномовному середовищі. Предметом дослідження є мовленнєві та перекладацькі особливості, які виникають під час адаптації міжнародних стандартів аудиту.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1. Теоретико – методологічні засади вивчення офіційно-ділового стилю.

2. Комплексний аналіз особливостей міжнародного стандарту з аудиту в контексті фінансово-економічної документації: теоретичні засади, практичне застосування та специфіка перекладу.

3. Імплементация лексичних та граматичних особливостей при перекладі міжнародного стандарту з аудиту: трансформаційний підхід.

5. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу (з точним зазначенням джерел оригінального та перекладних текстів)

2 таблиці, 2 рисунки, 2 Додатки

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада керівника/рецензента	Підпис, дата	
		завдання видано	завдання прийнято
Консультант з написання I-III розділів	Аеліта ЛЕБЕДЄВА, к. філол. н., доцент	25.01.24	01.10.24
Консультант з нормоконтролю	Аеліта ЛЕБЕДЄВА, к. філол. н., доцент	25.01.24	01.11.24

7. Дата видачі завдання 25.01.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Збір та опрацювання матеріалів для формування теми та завдань дослідження	29.01.24 – 11.02.24	виконано
2.	Складання і затвердження плану роботи. Визначення методологічної бази та методів дослідження	12.02.24 – 25.02.24	виконано
3.	Робота над I розділом кваліфікаційної роботи, систематизація теоретичних джерел	26.09.24 – 15.10.24	виконано
4.	Робота над II розділом кваліфікаційної роботи. Збір фактичного (ілюстр.) матеріалу	16.10.24 – 31.10.24	виконано
5.	Робота над III розділом кваліфікаційної роботи	01.11.24 – 15.11.24	виконано
6.	Формулювання висновків за темою дослідження	16.11.24 – 19.11.24	виконано
7.	Оформлення роботи	20.11.24 – 24.11.24	виконано
8.	Надання роботи керівнику для перевірки та написання подання	25.11.24 – 01.12.24	виконано
9.	Надання роботи на рецензування	02.12.24 – 09.12.24	виконано
10.	Подання роботи для перевірки у КСПНП	09.12.24	виконано
11.	Захист роботи в ЕК	20.12.24	

Здобувач

Тетяна ПІНЧУК
(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Керівник роботи

Аеліта ЛЕБЕДЄВА
(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО СТИЛЮ.....	11
1.1. Загальна характеристика офіційно-ділового стилю	11
1.2. Нормативний документ як одиниця офіційно-ділового стилю	15
1.3. Труднощі перекладу офіційно-ділових текстів	19
Висновки до розділу 1	24
РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ МІЖНАРОДНОГО СТАНДАРТУ З АУДИТУ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ, ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ТА СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ.....	26
2.1. Міжнародний стандарт з аудиту: зміст поняття	27
2.2. Аналіз аудиторського висновку як мовленнєвого жанру	29
2.2.1. Композиція	34
2.2.2. Мовні особливості	38
2.3. Адекватність та еквівалентність тексту як критерії якості перекладу	44
Висновки до розділу 2	47
РОЗДІЛ 3. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЛЕКСИЧНИХ ТА ГРАМАТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ МІЖНАРОДНОГО СТАНДАРТУ З АУДИТУ: ТРАНСФОРМАЦІЙНИЙ ПІДХІД.....	49
3.1. Лексичні особливості МСА: специфіка перекладу	49
3.1.1. Загальновживана лексика.	50
3.1.2. Терміни та спеціальна лексика	54
3.1.3. Аббревіатури та акроніми.	61
3.1.4. Власні назви та назви організацій	63
3.1.5. Лексичні помилки.	66
3.2. Особливості перекладу на граматичному рівні	69
3.3. Специфіка перекладу на стилістичному рівні	76
3.3.1. Метафори.	77
3.3.2. Фразеологізми	80
3.3.3. Кліше	88

Висновки до розділу 3	91
ВИСНОВКИ.....	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	98
ДОДАТКИ.....	109
Додаток А. An Extract from the Auditor’s Opinion on Financial Statements	109
Додаток Б.Словник термінів аудиту та фінансів	114
ABSTRACT.....	128

ВСТУП

У сучасному глобалізованому світі, де інформаційний обмін між країнами та організаціями досягає безпрецедентного рівня, важливим аспектом стає якісний переклад нормативних документів, що регулюють міжнародну діяльність. Одними з таких документів є міжнародний стандарт з аудиту (МСА), який визначає правила та норми, за якими здійснюється аудиторська діяльність у різних країнах. Цей стандарт функціонує як невід'ємна складова міжнародної економічної системи, забезпечуючи прозорість та узгодженість фінансової інформації.

Мовленнєві особливості міжнародних стандартів з аудиту є наріжним каменем для їх подальшого розуміння та правильного застосування в різних національних контекстах. Мова подібних документів характеризується високою формалізацією, наявністю специфічної термінології та значними синтаксичними складнощами, що, у свою чергу, підвищує вимоги до перекладача, який зобов'язаний не лише володіти лінгвістичними знаннями, але й розуміти економічний та юридичний контексти.

Теоретико-методологічне підґрунтя дослідження формувалося на базі провідних концепцій і досліджень як українських, так і зарубіжних фахівців у галузі мовознавства та перекладознавства. Центральною є ідея функціональної та формальної еквівалентності, розроблена Юджином Найдю [102]. Аналізувати, як термінологія та специфічні мовленнєві конструкції впливають на розуміння тексту, допомагають роботи Джорджа Лакоффа, які вивчають взаємозв'язок мови і мислення. Його концепції щодо когнітивних структур та категоризації є важливими для розуміння термінів загалом і термінів у МСА зокрема [98]. Роботи Романа Якобсона, які торкаються питань інтерсеміотичного перекладу та міри перекладності, сприяють розумінню ключових проблем, з якими стикаються перекладачі на шляху відтворення юридичних та економічних нормативних документів [97]. Зі спеціалізованої лінгвістики важливими є розробки Івана Борисюка та Олени Мельник, які досліджували українську економічну та юридичну термінологію. Їхні роботи

дозволяють краще адаптовувати міжнародну термінологію до українського мовного середовища [6]. Поєднання цих теоретичних перспектив забезпечує глибше розуміння процесів перекладу та використання міжнародного стандарту з аудиту у різних мовних контекстах. Це дозволяє ефективніше адаптувати та поширювати стандарти у глобальному масштабі, підвищуючи їх зрозумілість і точність.

Актуальність теми. Дослідження особливостей міжнародного стандарту з аудиту зумовлене кількома суттєвими факторами. По-перше, МСА видані англійською мовою, яка виступає основною мовою міжнародного ділового спілкування. Сприйняття та правильне застосування цих стандартів у країнах, де англійська не є державною мовою, вимагає якісного перекладу, який не тільки зберігатиме технічну точність, але й передаватиме юридичні та концептуальні нюанси оригіналу. По-друге, мовленнєві особливості стандартів, такі як термінологія та структура тексту, можуть сильно впливати на їхнє розуміння та інтерпретацію. Похибки в перекладі можуть призводити до неправильного застосування стандартів, що, у свою чергу, може викликати серйозні наслідки для компаній, зокрема, при проведенні аудиторських перевірок. По-третє, у контексті розвитку цифрових технологій і автоматизації перекладів, особливо за допомогою штучного інтелекту, з'являються нові виклики і можливості для вдосконалення якості перекладацьких процесів. Це вимагає додаткових досліджень, спрямованих на забезпечення високого рівня точності та відповідності перекладених версій міжнародних стандартів по аудиту.

Вивчення мовленнєвих та перекладацьких особливостей МСА сприятиме глибшому розумінню глобальних викликів, пов'язаних із забезпеченням фінансової прозорості та підзвітності, та сприятиме вдосконаленню комунікації в рамках міжнародного фінансового співтовариства.

Мета роботи – всебічне вивчення мовленнєвих та аналіз перекладацьких особливостей міжнародного стандарту з аудиту з метою забезпечення їхнього точного й адекватного впровадження в іншому мовному та культурному середовищу. Зокрема, дослідження має на меті: ідентифікацію та аналіз

основних лінгвістичних викликів і бар'єрів, з якими стикаються перекладачі під час процесу перекладу.

Для досягнення даної мети нами були поставлені наступні **завдання**:

- 1) надати згальну характеристику офіційно-ділового стилю;
- 2) розглянути нормативний документ з позиції одиниці офіційно-ділового стилю;
- 3) виявити труднощі перекладу офіційно-ділових текстів;
- 4) з'ясувати зміст поняття «міжнародний стандарт з аудиту»;
- 5) проаналізувати аудиторський висновок як мовленнєвий жанр;
- 6) визначити зміст понять «адекватність та еквівалентність тексту» як критеріїв якості перекладу;
- 7) дослідити особливості перекладу міжнародного стандарту з аудиту на трьох рівнях: лексичному, граматичному та стилістичному.

Об'єктом дослідження є процеси перекладу та адаптації міжнародного стандарту з аудиту для його застосування в україномовному середовищі. Це охоплює всю систему діяльності, пов'язану з інтерпретацією, перекладом і впровадженням стандартів на міжнародному рівні.

Предметом дослідження є мовленнєві та перекладацькі особливості, які виникають під час адаптації міжнародних стандартів аудиту. Це включає аналіз специфічної термінології, структурних елементів тексту, культурних аспектів і потенційних лінгвістичних бар'єрів, що можуть впливати на точність, ефективність і адекватність використання стандартів у різних мовних контекстах.

Матеріалом дослідження послуговував корпус міжнародних стандартів з аудиту (МСА). Основний текстовий матеріал складався із офіційних документів, виданих Міжнародною федерацією бухгалтерів (IFAC), а також їх україномовні переклади. Під час аналізу перекладу МСА як офіційно-ділового тексту використано різні **методи дослідження**. Лінгвістичний аналіз використовується для лінгвістичного дослідження одиниць перекладу, компаративний аналіз і контрастивний аналіз використовуються під час порівняння семантичних функцій одиниць перекладу в англійській та українській мовах, перекладацький

аналіз застосовували під час дослідження способів перекладу офіційно-ділових текстів з англійської мови українською, синтез застосовували для узагальнення висновків науковців і наших власних результатів дослідження, класифікацію застосовували для класифікації одиниць перекладу та перекладацьких трансформацій.

Наукова новизна дослідження полягає у проведеному систематичному аналізі специфічних лінгвістичних та перекладацьких викликів, які виникають під час перекладу міжнародних стандартів з аудиту. Це дослідження виявило нові аспекти термінологічної та контекстуальної відповідності, що не були раніше враховані.

Теоретична значущість роботи: дослідження збагачує сучасні уявлення про ролі мовленнєвих та культурних факторів у процесі перекладу спеціалізованих текстів, таких як міжнародні стандарти з аудиту, розширюючи межі традиційних підходів у перекладознавстві. Робота сприяє розвитку теоретичних концепцій щодо адаптації юридичних і економічних документів.

Практична значимість роботи у тому, що одержані результати можуть бути використані для розробки нових підходів до перекладу та адаптації текстів міжнародних нормативних документів, можуть бути впроваджені у діяльність аудиторських і перекладацьких організацій для підвищення ефективності та точності трансляції стандартів, що сприятиме більшій уніфікації та зрозумілості стандартів у глобальному контексті. Отримані знання можуть бути інтегровані в навчальні програми закладів вищої освіти, щоб покращити підготовку фахівців у сфері перекладу, аудиту та міжнародного бізнесу.

Методи дослідження і поставлені завдання визначили **структуру нашого дослідження**. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатку та анотації англійською мовою.

Апробація результатів дослідження. Основні результати кваліфікаційної роботи магістра обговорено на II Міжнародній науково-практичній конференції «Evolution and improvement of traditional approaches to scientific research» (Любляна, Словенія, 11-13 грудня 2024 р.).

Публікації: Лебедева А.В., Пінчук Т.А. Труднощі перекладу текстів

офіційно-ділового стилю. *Evolution and improvement of traditional approaches to scientific research* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (Любляна, Словенія, 11-13 грудня 2024 р.), 2024. С. 168-171.

АНОТАЦІЯ

В результаті виконання кваліфікаційної роботи магістра було проведено систематичний аналіз специфічних лінгвістичних та перекладацьких викликів, що виникають під час перекладу міжнародних стандартів з аудиту. Виявлено нові аспекти термінологічної та контекстуальної відповідності, що не були раніше враховані.

Досліджено теоретико-методологічні засади вивчення офіційно-ділового стилю. Проведено комплексний аналіз особливостей міжнародного стандарту з аудиту в контексті фінансово-економічної документації. Обґрунтовано трансформаційний підхід імплементації лексичних та граматичних особливостей при перекладі міжнародного стандарту з аудиту.

Одержані результати можуть бути використані для розробки нових підходів до перекладу та адаптації текстів міжнародних нормативних документів, впроваджені у діяльність аудиторських і перекладацьких організацій для підвищення ефективності та точності трансляції стандартів, що сприятиме більшій уніфікації та зрозумілості стандартів у глобальному контексті.